

út nyomvonalán, a várostáblától a megyehatárig terjedő területen. A helyszíni szemle két új régészeti lelőhelyet eredményezett.

Vásárhelyi út, ifj. Zalai-tanya (KÖH 62630): A lelőhely a város Ny-i határában helyezkedik el. A tanyától Ny-ra a terület emelkedik. A Vásárhelyi út az ifj. Zalai-tanya bejárójától Ny-ra folyamatosan belemélyül abba a dombhátba, amely a magaslatot eredményezi a tanyától Ny-ra eső területen. A tanyától Ny-ra eső részen az út mindkét oldalán rézsű található, mely az É-i oldalon jóval jelentősebb, a 0,5–1 m magasságot is eléri. A szántó K-i végében, a Vásárhelyi út D-i oldalán, a legmagasabb részen gyűjtöttünk szarmata kori edénytöredékeket, kis számban. Ugyanitt, jóval nagyobb kiterjedésben találtunk Árpád-kori edénytöredékeket (az egyik darab avar-gyanús), melyek K felé a tanyáig, D felé a gyöpszélig (s talán azon túl), míg Ny-felé 300–400 m hosszasan kerültek elő, szórványosan. Az út É-i oldalán nem tudtunk terepet járni, mivel ott egy bekerített kertészet található. A lelőhely pedig erre a területre is minden bizonnyal kiterjed.

Vásárhelyi út, Dér-telep (KÖH 62632): A lelőhely a város Ny-i határában Dér István építőipari telepétől K-re található. Ennek Ny-i részén szórványosan gyűjtöttünk avar és Árpád-kori edénytöredékeket, a szántó teljes szélességében. A lelőhely a szántót D-ről határoló gyöp területére is minden bizonnyal kiterjed. A lelőhely a Dér-telep bekerített, korábban erdővel borított, de mára már igen ritkás részét is részben magába foglalja, hiszen egészen a kerítésig gyűjtöttünk edénytöredékeket. A lelőhely K-felé, az út D-i oldalán egy, a térképen is jelölt tanya magasságáig tart, a fenti lelőhelytől 150–200 m-es leletmentes sáv választja el. Az út É-i oldalán, a már említett tanyától Ny-ra 100 m hosszán nem állt módunkban terepet járni, mivel ott bekerített kertészet található. A kerítés Ny-i szélétől azonban egészen a megyehatárig terjedő részig gyűjtöttünk döntően avar, s kisebb számban Árpád-kori edénytöredékeket. A lelőhelyet É-ről egy ÉK–DNy-i irányú homokos part zárja le. A lelőhely nagy valószínűséggel nem terjed túl a megyehatáron, mivel ott a terület belesimul a gyöphe, de a csatornán túli területen már terepbejárást nem folytattunk. A Vásárhelyi út D-i oldalára azonban minden kétséget kizáróan áterjed lelőhelyünk, ahol a kerékpárút épül majd. A bekerített Dér-telep D-i oldala a gyöphe simul, ott terepbejárást folytatni nem tudtunk, de nagy valószínűséggel a lelőhely erre a területre már nem terjed ki.

RÓZSA ZOLTÁN

401. Oroszlány, Gerencsévár
(KÖH 45879)

(Komárom-Esztergom megye) Kö

2008 nyarán kezdtük el a közigazgatásilag Oroszlány városhoz tartozó Gerencsévár régészeti feltárását. Akkor az omladékos központi részt körbevevő plató É-i részén jelöltünk ki kutatóárkokat.

2009-ben ezt a részt kutattuk tovább, 4 új kutatóárkokkal. Ezek a tavalyiakkal párhuzamosak, ill. arra merőlegesesek voltak, s kijelölésükkor törekedtünk arra, hogy a várat körülvevő árok belső oldalfalát is megközeleltük. A kutatóárkok 1,5 m szélesek voltak, hosszúságuk összesen 61,5 m volt.

Az ásatás során a tavaly megtalált falszakasz további részeire bukkantunk, s a kutatási felület É-i részén egy talán téglalap alakú épület bontakozott ki, DK-i rövidebbik oldalán kisebb átjáró maradványával. A falak átlagosan 80 cm vastagok voltak. A várak felőli külső oldalán élszedett gótikus faragott nyílászárókeretet találtunk. Külső felületét két támfallal támasztották meg, az egyiknek csak az alapozása maradt meg. Az épület belső részének betöltésében nagy mennyiségű kerámia-töredéket, vasszögeket, valamint üvegphár-töredékeket találtunk. A további részekben két szintet lehetett elkülöníteni, a második (későbbi) szint kialakításakor a járőrfelületet kemény, sárgásfehér színű apró kavicsos réteggel borították be.

Az ásatás során nagyobb mennyiségben találtunk kályhaszemtöredékeket, közöttük néhány mázasat, valamint előkerültek losticzei pohár töredékei is, továbbá Újlaki Miklós bosnyák királyként vert érméje.

LÁSZLÓ JÁNOS – SCHMIDTMAYER RICHÁRD

402. Ófehértó, Almezői-dűlő 18–19.

(KÖH 34788)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B

Az M3 autópálya Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszán (252+030–252+200 km-szelvények között) a nyíregyházi Jósa András Múzeum munkatársai több alkalommal (1993. április, 2005. április és november) terepbejárást végeztek.

A lelőhely Ófehértó DNy-i határában található. A 2009. október–decemberben végzett ásatás során 5912 m²-nyi területet tártunk fel. A kutatott terület É és DK felé eső részét sötétbarna, alacsony humusztartalmú, a Ny-i, DNy-i részén pedig, sötétbarna humuszban gazdag erdőtalaj takarja. A humuszrétegek alatt egy sárga homokos, szürke és barna humuszfoltos réteg található, melyet lefelé a jégkori altalaj követ. A humuszolás során kiderült, hogy a fentebb említett sárga homokos, szürke és barna humuszfoltos réteg a lelőhely Ny-i részén hiányzik, így a lelőhely K-i részén egy korábbi ÉNy–DK irányú, kisebb kiemelkedés található.

A lelőhelytől ÉNy-ra régen egy ÉNy–DK irányú tó helyezkedett el (II. katonai felmérés alapján), melynek kiterjedése a bronzkor után többször változott. Feltételezhetően ennek a tónak a nyomát találtuk meg a lelőhely Ny-i, DNy-i részén, melynek K-i szélénél volt régen a fent említett kiemelkedés. A bronzkorban a tó területe lecsökkent, mivel a domb lábánál és a dombtól DNy-ra lévő mélyedésben is kerültek elő objektumok.

Az objektumok egy része a fentebb említett dombon „bokrokban”, ill. a mélyedésben elszórva helyezkedtek el

és jó néhányat közülük már a humuszrétegben sikerült megfogni (főleg a lelőhely D felé eső részén).

Az eddig feltárt objektumokból előkerült leletanyag alapján – a Máriapócsi út mindkét oldalán – egy kora bronzkori telep nyomait találtuk meg. Az objektumok mindegyike gödör, melyek többségéből nem, vagy aránylag kevés leletanyag (kerámiatöredék, állatcsont) került napvilágra.

Munkatársak: Erdei Krisztina, Ligeti Gábor, Pásztor István technikusok.

CSÉKI ANDREA

403. Ófehértó, Kishomok, Búzakalász Tsz. (KÖH 34784, 34785)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) U

2009 őszén az épülő M3 gyorsforgalmi út nyomvonalán, a Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszon, az Ófehértótól D-re eső – korábban M3-16 és M3-207 jellel külön lelőhelyként nyilvántartásba vett – területet több kilométer hosszúságban próbaárkokkal kutattuk át.

Egyedül az M3-207 jelű lelőhely Ny-i részén, egy természetes mélyedésben átlagosan 140 cm-es mélységben került elő egy vastagabb, humuszos kovárványréteg, melyben objektumfoltok jelentkeztek a mintegy 3800 m² nagyságú területen. Az objektumfoltok mellett fakidőlés, fagyökérszet nyomait is megfigyeltük. Ebből az átlagosan 120 cm vastagságú humuszos kovárványrétegből szórványosan, de jelentős mennyiségű kerámiatöredék került elő. A foltok rosszul rajzolódtek, nehezen voltak megfoghatóak és különböző szinteken jelentkeztek.

Hét, a közép neolitikumhoz tartozó objektumot tártunk fel: 3 gödröt, 2 kutat, 1 kemencét és 1 cölöphelyet. Csekély számukhoz képest nagy mennyiségű leletanyag került elő. A legérdekesebb objektumot, a 2. sz. kutat több fázisban bontottuk, alja 4,3 m mélységben jelentkezett. A legjelentősebb lelet a kút aljáról egészben előkerült két edény. Az iszapnak köszönhetően a teljes vonaldíszes festés konzerválódott a bütyökdíszítésű „bomba” alakú csupron. Mellette egy nagyméretű kiöntőcsöves korsó feküdt.

A 3. sz. kút betöltésében egymáson, véletlenszerű helyzetben négy teljes kutyaváz jelentkezett.

Az 1. sz. gödörből feltűnően nagy mennyiségű kerámia került elő, köztük egy emberi arcábrázolással díszített edénytöredék.

Munkatársak: Erdei Krisztina, Hatos János technikusok.

MAJERIK VERA – NICKLAS LARSSON

404. Ófehértó, Maró (KÖH 34863)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, LT

2009. augusztus 31. és október 29. között megelőző feltárást végeztünk az M3 autópálya M3-76 jelű lelőhe-

lyén. Az autópálya Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszán (254+470–254+550 km-szelvények) a nyíregyházi Jósza András Múzeum munkatársai több alkalommal (1993. április, 2005. április és november) terepbejárást végeztek.

A lelőhely Ófehértó DK-i határában található, egy ÉNy–DK irányú dombon, melynek NyDNY-ra eső része mellett a geológiai rétegek alapján valamikor egy patak folyhatott. A domb tetejét és a Ny-ra eső részét több méter vastag homokréteg, K felé eső részét pedig rozsdabarna erdőtalaj borítja. A feltárt objektumokból előkerült leletanyag alapján legelőször a kora bronzkor időszakában, majd a kelták telepedtek meg a dombon.

A kora bronzkori településnyomok főleg a lelőhely K-i felében és a domb DNY és DK felé eső részén, kelta objektumok kizárólag a vastag homokréteggel borított domb ÉNy-i részének tetején helyezkedtek el, elszórva „bokrokban”.

A lelőhelyen 71 objektumot tártunk fel, ebből 31 a kora bronzkorhoz, 30 a keltákhoz, 1 az újkorhoz köthető, 17 objektumból pedig nem került elő leletanyag. Az objektumok zöme szemetesgödör, de feltártunk épületet, árkot és néhány nyílt tűzhelyet is. Többségükből nem vagy nagyon kevés leletanyag (főleg kerámiatöredék) került napvilágra. A 66. sz. gödör legfelső rétegében egy kisméretű belső díszes tál töredékét találtuk.

A nagyon elszórtan elhelyezkedő objektumok és a domb tetejét borító vastag homokréteg miatt 3 helyen kb. 2×3 m-es és 3 m mély szondát (egyét a domb Ny felé eső lábánál, kettőt a domb tetején) nyitottunk. Továbbá egy 20×20 m-es szondát a domb Ny felé eső lábánál és két 10×10 m-es szondát a domb tetején. Ezek alapján megbizonyosodtunk arról, hogy nem volt még egy megtelepedési réteg a dombon és az altalajba beleásott objektumok sem folytatódtak a homokréteg alatt (ezt később Horváth Zoltán geológus is megerősítette).

Munkatársak: Pásztor István, Kelemen Péter, Ligeti Gábor technikusok.

CSÉKI ANDREA

405. Óföldaák, Gencs-hát (KÖH 34486)

(Csongrád megye) B, LT, Sza

A határrészben elnyúló M43-9. és 10. lelőhelyek gyakorlatilag egy igen nagy kiterjedésű, szarmata lelőhelyet alkotnak. Feltárást 2008-ban kezdtük meg, mely csak a nyomvonalra korlátozódott.

2009. március 30. és május 11. között elvégeztük a tavaly lehumusztolt, de fel nem tárt részek, a vadátjáró és a két lelőhely közötti terület feltárást. Kutatásunk során 5580 m²-en 259 objektum került elő. A területen a késő szarmata telep igen intenzív része helyezkedett el, ehhez tartozott a feltárt objektumok többsége: agyaggyerő gödrök, félig földbe mélyített házak és építmények, kerítő és vízelvezető árkok, tárológödrök. Az egyik árokban egy D–É tájolású, hanyatt, nyújtott